

Thema KINDERRECHTEN EN PARTICIPATIE EXTRA INFO

Basisvoorwaarden en principes voor authentieke participatie van kinderen

1. Transparantie, integriteit en verantwoordelijkheid

Wat bedoelen we? Als volwassenen een overleg organiseren met kinderen doen ze dat op een ethische en participatieve manier en plaatsen ze het belang van de kinderen voorop. De kinderen begrijpen waarover het programma gaat en weten wat de grenzen zijn van wat ze kunnen beïnvloeden; de medewerkers delen de ideeën van de participatieprincipes die het initiatief onderbouwen en zetten er zich voor in; het gaat om gedeelde opvattingen over hoe mensen met elkaar omgaan; de kinderen zijn goed geïnformeerd over het voorgestelde initiatief zodat ze effectief kunnen participeren; er is grondig nagedacht over de barrières waarmee de kinderen bij de participatie te maken kunnen krijgen, bijvoorbeeld tegenkating van de ouders; de medewerkers proberen ruimte te creëren voor de kinderen zodat ze hun eigen ideeën en activiteiten kunnen ontwikkelen.

Waarom is het belangrijk? Onevenwichten in de macht en de status tussen volwassenen en kinderen zijn onvermijdelijk. Transparantie, integriteit en verantwoordelijkheid zijn noodzakelijk voor echte, zinvolle kindparticipatie. Belang om inzicht te hebben in het proces, om te weten wat de bedoeling is, wanneer en hoe ze kunnen bijsturen of zich terugtrekken, enzovoort.

2. Een kindvriendelijke omgeving

Wat bedoelen we? De kinderen bevinden zich in een veilige, aangename, inclusieve en stimulerende omgeving die participatie mogelijk maakt. De kwaliteit van de kindparticipatie en hun bekwaamheid om daar beter van te worden, hangt af van het feit of de omgeving waarin alles zich afspeelt, veilig, aangenaam, geschikt en aanmoedigend is. Daarvoor moet een aantal voorwaarden vervuld zijn:

- het project houdt rekening met de ontwikkeling van de vaardigheden van de kinderen;
- er worden participatiemethoden gecreëerd die aangepast zijn aan de leeftijd zodat jonge kinderen hun favoriete expressievorm kunnen kiezen;
- er wordt gebruik gemaakt van kindvriendelijke ruimtes waarin kinderen zich comfortabel en ontspannen kunnen voelen;
- er wordt gezorgd voor informatie die aangepast is aan de leeftijd van de kinderen;
- de kinderen worden aangemoedigd om hun eigen participatievormen te creëren;
- er wordt voldoende tijd vrijgemaakt zodat de kinderen effectief kunnen participeren;
- de volwassenen vinden de bevordering van kindparticipatie waardevol en staan achter de strategieën;
- er wordt erkend dat participatie leuk en plezierig moet zijn.

Waarom is het belangrijk? De kwaliteit van de kindparticipatie en hun bekwaamheid om daar beter van te worden, hangen sterk af van de inspanningen die worden gedaan om voor hun participatie een positieve omgeving te creëren. Vooral voor jongeren die vaak weinig vertrouwen hebben met zulke processen én in hun eigen kunnen (vaak negatieve schoolresultaten enz.).

3. Gelijkheid van kansen

Wat bedoelen we? Participatief werk betreft er ook groepen van kinderen bij die vaak te maken hebben met discriminatie of die worden buitengesloten bij activiteiten. De methodieken zouden op maat

moeten zijn en aangepast aan ieders mogelijkheden. Toegang tot participatie zou moeten prikkelen en mag de bestaande patronen van sociale uitsluiting en discriminatie niet versterken. Daarvoor moeten de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- kinderen van alle sociale groepen dezelfde mogelijkheden bieden om te participeren – meisjes, kinderen met een handicap, allochtone kinderen, arme kinderen enzovoort;
- er worden inspanningen gedaan om te zorgen voor de gelijke participatie van alle groepen van kinderen, aansluitend bij hun ontluikende capaciteiten;
- alle kinderen worden gelijk behandeld en gerespecteerd binnen het project;
- het project houdt rekening met de verschillende noden en capaciteiten van alle groepen kinderen; en het programma is gevoelig voor de culturele context van alle deelnemende kinderen binnen het referentiekader van de universele rechten.

Waarom is het belangrijk? Kinderen vormen, net zoals volwassenen, geen homogene groep. Participatie zou moeten zorgen voor gelijkheid van kansen voor iedereen, los van leeftijd, woonplaats, etniciteit, gender, bekwaamheid, klasse, kaste of andere factoren.

4. Veiligheid en bescherming van kinderen

Wat bedoelen we? Deelnemen aan een bevraging of beraadslaging mag geen enkele jongere blootstellen aan gevaar of aan echte beschadiging van zijn welzijn. De veiligheid en de gezondheid van de kinderen worden op alle mogelijke manieren in aanmerking genomen, en er worden voorzorgsmaatregelen ingebouwd. Het gaat dan zowel om het fysieke als om het emotionele welzijn.

Elk project dat met kinderen werkt, moet ervoor zorgen dat die kinderen niet worden blootgesteld aan onrecht, misbruik of uitbuiting binnen het project, of als gevolg van de deelname eraan.

Daarvoor moeten de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- de noodzaak om de kinderen te beschermen is van het grootste belang bij de manier van plannen en organiseren van hun participatie;
- de medewerkers erkennen het recht van de kinderen om beschermd te worden tegen elke vorm van geweld of misbruik;
- er wordt gebruikt gemaakt van procedures om risico's zoveel mogelijk te beperken en om misbruik te voorkomen; de procedures houden bovendien rekening met specifieke risico's waarmee sommige kinderen, bijvoorbeeld kinderen met een handicap, te maken hebben evenals met de belemmeringen waarop ze stuiten bij het inroepen van hulp;
- de kinderen zijn zich bewust van hun recht om beschermd te worden tegen elke vorm van geweld of misbruik en ze weten tot wie ze zich, indien nodig, moeten richten voor hulp;
- de medewerkers zijn opgeleid in kinderbeschermingsprocedures;
- er wordt aandacht geschonken aan het aanpakken van potentiële risico's waaraan kinderen tijdens participatieve processen kunnen worden blootgesteld;
- men overlegt duidelijk met de kinderen over het gebruik van de informatie die zij geven;
- zonder de toestemming van de kinderen worden er geen foto's, video's, of digitale beelden van de kinderen genomen of gebruikt.

Waarom is het belangrijk? Organisaties hebben de plicht om de kinderen met wie ze werken te beschermen en om de risico's op misbruik en uitbuiting of andere negatieve gevolgen van hun participatie zoveel mogelijk te beperken.

5. Engagement en bekwaamheid van volwassenen

Wat bedoelen we? Volwassenen die met kinderen werken, staan achter de doelstelling om de kinderen te raadplegen en ze worden opgeleid en gesteund om participatief te werken.

Volwassenen die betrokken zijn bij kinderparticipatie moeten principieel bereid zijn om te luisteren naar kinderen. Ze moeten beschikken over de vaardigheden en het begripsvermogen om effectief in

een sfeer van vertrouwen te kunnen werken met de kinderen. Daarvoor moeten de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- de medewerkers moeten goed opgeleid zijn in kinderrechten, met inbegrip van kinderp participatie;
- de medewerkers worden goed ondersteund en begeleid;
- de medewerkers hebben inzicht in participatieve monitoring- en evaluatietechnieken;
- er wordt een opleiding gegeven aan alle professionals die binnen het project direct of indirect werken met de kinderen – bijvoorbeeld kinderartsen, verpleegsters, lesgevers.

Waarom is het belangrijk? Volwassenen kunnen daadwerkelijke kinderp participatie enkel effectief en vol vertrouwen aanmoedigen als ze beschikken over het noodzakelijke inzicht en de vaardigheden.

6. Vrijwillige en zinvolle participatie

Kinderparticipatie zou hen moeten in staat stellen om betrokken te zijn bij zaken die hen direct aanbelangen en moeten bijdragen tot de opbouw van hun eigen kennis. Men moet erkennen dat ze het recht hebben om te kiezen of ze al dan niet, en desgevallend op basis van welke voorwaarden, meewerken. Daarvoor moeten de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- de thema's zijn echt zinvol voor kinderen;
- het is voor alle kinderen duidelijk dat ze spontaan en vrijwillig participeren en dat ze zich desgewenst kunnen terugtrekken;
- de kinderen beschikken over de nodige informatie om toe te stemmen met kennis van zaken ('informed consent');
- het project houdt systematisch rekening met de levenscontext van de kinderen en met andere vereisten – bijvoorbeeld de houding van de ouders, schooltaken, ...

7. Banden met gemeenschap, beroepsomgeving en gezin

Kinderen leven niet geïsoleerd van hun gezin en hun omgeving. Overal waar mogelijk zouden initiatieven om hun participatie te bevorderen, ook betrekking moeten hebben op de leden van hun gezin en hun gemeenschap. Zo wordt vermeden dat er een spanning wordt gecreëerd tussen kinderen van binnen en van buiten het project, en zo worden de ouders gesteund bij het bevorderen en beschermen van de rechten van hun kinderen. De volgende zaken zijn daarin erg belangrijk:

- de ouders zijn zich volledig bewust van het streven en de doelstellingen van het project;
- de ouders zijn gevoelig gemaakt voor de rechten en de noden van kinderen;
- bij het werken met kinderen wordt gebruik gemaakt van, en voortgebouwd op, ondersteunende lokale voorzieningen, tradities, kennis en gebruiken;
- leden van de ruimere gemeenschap worden geïnformeerd en aangemoedigd om te participeren in het project, bijvoorbeeld lokale beleidsverantwoordelijken, leiders van de gemeenschap, ...

Bron: Kinderrechtencomité, General Comment nr 12: Over het recht om gehoord te worden